

Weg met de consument!

De consument is de kurk waarop onze economie drijft. De aankopen en het verbruik van allerlei producten en diensten is de brandstof waarop bedrijven draaien. Willen we een sterkere economie, dan moeten we de consument steeds beter bedienen. Toch?

Het is mijn overtuiging dat het begrip 'consument' juist erg schadelijk is voor de economie. Wanneer we producten en diensten alsmaar ontwikkelen om geconsumeerd te worden, gaan we een nare toekomst tegemoet. Ik zeg daarom: bedrijven moeten af van hun verslaving aan 'de consument'!

Sommige woorden, zoals ook 'consument', dragen veronderstellingen en onuitgesproken waarden in zich. Maar omdat we een woord vaak heel gewoon vinden, denken we niet expliciet aan die, mogelijk nare, connotaties. Hierdoor zijn sommige, ogenschijnlijk onschuldige woorden, toch behoorlijk schadelijk.

Neem bijvoorbeeld het woord 'invalide', dat we gelukkig steeds minder gebruiken om mensen met een beperking of een zorgbehoefte te duiden. Het woord 'valide' stamt af van het Latijn en staat voor 'sterk' en 'van waarde'. Impliciet zit achter het woord 'invalide' dus het verwerpelijke idee dat sommige mensen minder waardevol zijn dan anderen. Dus: doordat je niet kunt lopen, ben je minderwaardig. Door dit woord te gebruiken maken we, zonder dat we het door hebben, schadelijke aannames. Dit specifieke woord is in mijn ogen een onnodige rem geweest op de levensontplooiing van vele talentvolle mensen.

Nog een ander in Nederland geliefd woord dat mijns inziens aan vervanging toe is, is 'tolerantie'. We zijn trots op 'onze tolerante cultuur'. Mijn inziens moeten we ons hier juist voor schamen. Wanneer je iets tolereert, dan keur je het namelijk nog steeds af. Alleen - met je neus spreekwoordelijk dicht geknepen - maak je ergens geen groot probleem van. Is dit woord in zekere mate verantwoordelijk voor de integratieproblemen waarmee we nu kampen? Waarom vervangen we tolerant niet door 'accepterend' of 'begripvol'?

Nu even terug naar de consument. Waarom is dit woord zo schadelijk? Het achterliggende idee van de consument is dat zij van iets niets maken. Ze maken op. Nuttigen. Je stopt iets moois en vol waarde erin, en het wordt vernietigd. Ons ongeremde consumentisme zorgt ervoor dat kostbare grondstoffen opraken en dat ons milieu wordt vervuild. Maar het gekke is dat deze destructieve vorm van producten en diensten gebruiken helemaal niet nodig is. Het lijkt een onbewuste gewoonte te zijn geworden.

Er zijn veel bewijzen van de schade die de alles vretende consument aanricht. Volgens een recente studie in Science dreigt een op de zes plant- en diersoorten - door ons handelen - voor altijd verloren te gaan. Mijn stelling is dat ons gebruik van het woord 'consument' aan de basis van dit probleem staat. Bedrijven richten zich op consumenten en hebben verdienmodellen die alleen winst leveren wanneer er veel wordt geconsumeerd. Ik meen dat 'consument' misschien het schadelijkste begrip aller tijden is.

Er moet dus verandering komen. Volgens het TNO-rapport Kansen voor de circulaire economie in Nederland, geschreven door Ton Bastein, Elsbeth Roelofs, Elmer Rietveld en Alwin Hoogendoorn, is er een alternatief voor consumenten. In een circulaire economie wordt de waarde die een product bevat herkend en hergebruikt wanneer dat product niet meer gewild is. Onderdelen en grondstoffen krijgen een nieuw leven en worden niet als afval gezien. Het begrip 'upcycling' duidt zelfs aan dat de waarde die een product bevat kan stijgen door het recyclen. Ik geloof niet dat deze ontwikkeling mogelijk is als we nog steeds het woord 'consument' gebruiken.

Volgens een publicatie van het blad Academy of Management Review, geschreven door onder anderen Stine Grodal van Boston University, is het zeer moeilijk om nieuwe producten (of verdienmodellen) te bedenken wanneer er geen makkelijk en toegankelijk woord voor is. We hebben dus een nieuw woord nodig dat de rol van de gebruiker in een circulaire economie beschrijft. Een vervanger van de 'consument'. Een woord dat weergeeft hoe producten en diensten worden gebruikt, maar op een dusdanige manier dat de waarde die ze bevatten behouden blijft - zelfs na het afdanken.

Ik ben geen taalkundige, dus ik weet niet wat voor woord dit kan worden. Bruiklener? Genieter? Schakel? Misschien een prijsvraag voor het KRO-radioprogramma Taalstaat?

Pas met zo'n nieuw begrip kan er verandering plaatsvinden, en zullen bedrijven een ander soort gebruiker bedienen. En zal de overheid belastingregels omvormen om waardevernietiging tegen te gaan. En zal de burger zich schamen wanneer die toch iets 'consumeert'.

Een eeuw geleden poseerden Europeanen in Afrika vol trots voor foto's met hun dode jachttrofee. Wat zonde! Denken we nu. Precies dat gevoel moeten we kweken voor 'de consument'.

David Langley

Hoeveel woorden zijn er die - zonder dat we het door hebben - een schadelijk effect hebben op ons gedrag, vraagt David Langley zich af. Hij is onderzoeker bij TNO en de Rijksuniversiteit Groningen.